YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kuudes jaosto)
20 päivänä maaliskuuta 1997 *

Asiassa C-295/95,

jonka Circuit Court, County of Dublin, on saattanut tuomioistuimen toimivaltaa ja tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevan 27 päivänä syyskuuta 1968 allekirjoitetun yleissopimuksen tulkitsemisesta yhteisöjen tuomioistuimessa 3 päivänä kesäkuuta 1971 tehdyn pöytäkirjan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Jackie Farrell

vastaan

James Long

ennakkoratkaisun tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27 päivänä syyskuuta 1968 tehdyn yleissopimuksen (EYVL 1972 L 299, s. 32), sellaisena kuin se on muutettuna Tanskan kuningaskunnan, Irlannin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan liittymisestä 9 päivänä lokakuuta 1978 tehdyllä liittymissopimuksella (EYVL L 304, s. 1; yleissopimus sellaisena kuin se on muutettuna, s. 77) sekä Helleenien tasavallan liittymisestä 25 päivänä lokakuuta 1982 tehdyllä liittymissopimuksella (EYVL L 388, s. 1), 5 artiklan 2 kohdan tulkinnasta,

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja G. F. Mancini sekä tuomarit C. N. Kakouris (esittelevä tuomari), G. Hirsch, H. Ragnemalm ja R. Schintgen,

julkisasiamies: P. Léger,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies H. A. Rühl,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— J. Farrell, edustajinaan Senior Counsel Inge Clissmann ja barrister Felix McEnroy, asianajotoimisto O'Connor & Berginin solicitor David Berginin valtuuttamina,

— J. Long, edustajanaan barrister Ann Kelly solicitor-toimisto Lavery Kirby & Co:n valtuuttamana,

— Irlannin hallitus, asiamiehenään Chief State Solicitor Michael A. Buckley,

— Saksan hallitus, asiamiehenään liittovaltion oikeusministeriön Ministerialrat Jörg Pirrung,

— Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään Treasury Solicitor's Departmentin virkamies Stephen Braviner,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellinen neuvonantaja José Luis Iglesias Buhigues ja oikeudellisen yksikön virkamies Barry Doherty,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan J. Farrellin, edustajinaan David Bergin, Inge Clissmann ja Felix McEnroy, J. Longin, edustajinaan Senior Counsel Sean Moylan ja Ann Kelly, Irlannin hallituksen, asiamiehinään barrister Nuala Butler ja barrister Mary Cooke, sekä komission, asiamiehinään José Luis Iglesias Buhigues ja Barry Doherty, 21.11.1996 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 12.12.1996 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Circuit Court, County of Dublin, on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 15.5.1995 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 15.9.1995, tuomioistuimen toimivaltaa ja tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevan 27 päivänä syyskuuta 1968 allekirjoitetun yleissopimuksen tulkitsemisesta yhteisöjen tuomioistuimessa 3 päivänä kesäkuuta 1971 tehdyn pöytäkirjan nojalla ennakkoratkaisukysymyksen tämän yleissopimuksen (EYVL 1972 L 299, s. 32, jäljempänä yleissopimus), sellaisena kuin se on muutettuna Tanskan kuningaskunnan, Irlannin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan liittymisestä 9 päivänä lokakuuta 1978 tehdyllä liittymissopimuksella (EYVL L 304, s. 1; yleissopimus sellaisena kuin se on muutettuna, s. 77) sekä

Helleenien tasavallan liittymisestä 25 päivänä lokakuuta 1982 tehdyllä liittymissopimuksella (EYVL L 388, s. 1), 5 artiklan 2 kohdan tulkinnasta.

2 Tämä kysymys on esitetty Farrellin, jonka asuinpaikka on Dalkey (Irlanti), ja Longin, jonka vakituinen asuinpaikka on Brugge (Belgia), välisessä riita-asiassa.

3 Pääasian asiakirjoista ilmenee, että Farrell on 3.7.1988 syntyneen lapsen äiti ja että Farrell väittää Longin olevan lapsen isä. Farrell nosti District Courtissa kanteen Longia vastaan vaatien elatusapua tälle lapselle.

4 Long kiistää paitsi isyytensä, myös Irlannin tuomioistuinten toimivallan ottaa tutkittavaksi Farrellin nostama kanne.

5 Farrell väittää, että Irlannin tuomioistuimet ovat toimivaltaisia yleissopimuksen 5 artiklan 2 kohdan nojalla. Tässä määräyksessä, joka on poikkeus 2 artiklan ensimmäisen kappaleen säännöstä, joka koskee sen sopimusvaltion tuomioistuinten toimivaltaa, jonka alueella vastaajalla on kotipaikka, määrätään seuraavaa:

"Sellaista henkilöä vastaan, jolla on kotipaikka sopimusvaltiossa, voidaan nostaa kanne toisessa sopimusvaltiossa:

— —

2) elatusapua koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, jossa elatusapuun oikeutetulla on kotipaikka tai asuinpaikka tai, jos asia liittyy jonkun oikeudellista asemaa koskevaan asiaan, siinä tuomioistuimessa, joka oman lakinsa mukaan on toimivaltainen tuossa asiassa, jollei toimivalta perustu ainoastaan toisen asianosaisen kansalaisuuteen."

6 Long väittää sitä vastoin, että tätä määräystä ei voida soveltaa. Hän näet katsoo, että Farrell ei ole elatusapuun oikeutettu (maintenance creditor) yleissopimuksen 5 artiklan 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla, koska hänen hyväkseen ei ole annettu sellaista tuomiota (maintenance order), jossa hänelle olisi tunnustettu tämä asema.

7 District Court jätti ensimmäisenä oikeusasteena kanteen tutkimatta toimivallan puuttumisen perusteella. Farrell haki muutosta tähän tuomioon siinä kansallisessa tuomioistuimessa, joka esitti yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Edellytetäänkö tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27 päivänä syyskuuta 1968 Brysselissä tehdyn yleissopimuksen 5 artiklan 2 kohdan määräyksissä, että ennen kuin kantaja, jolla on kotipaikka Irlannissa, voi panna vireille elatusapua koskevan oikeudenkäynnin Irlannin tuomioistuimessa sellaista vastaajaa vastaan, jolla on kotipaikka Belgiassa, kantajan hyväksi on aikaisemmin annettu tuomio, jolla vastaaja on velvoitettu maksamaan elatusapua (order for maintenance)?"

8 Ennakkoratkaisukysymyksellään kansallinen tuomioistuin haluaa selvittää, onko yleissopimuksen 5 artiklan 2 kohdan ensimmäistä osaa tulkittava siten, että käsitteellä "elatusapuun oikeutettu" tarkoitetaan kaikkia elatusapua vaativia kantajia

ja myös sellaista kantajaa, joka nostaa ensimmäistä kertaa elatusapua koskevan kanteen, vai ainoastaan henkilöitä, joiden oikeus elatusapuun on jo vahvistettu aikaisemmalla tuomiolla.

9 Kansallinen tuomioistuin on esittänyt tämän kysymyksen sen vuoksi, että *Jurisdiction of Courts and Enforcement of Judgments (European Communities) Act 1988*:n, jolla Brysselin yleissopimus saatettiin osaksi Irlannin oikeusjärjestystä, 1 §:ssä on seuraava määritelmä:

— "käsitteellä 'elatusapuun oikeutettu' (maintenance creditor) tarkoitetaan elatusapua koskevien tuomioiden (maintenance order) osalta henkilöä, jolla on oikeus saada tällaisella tuomiolla vahvistettuja maksuja".

Ennakkoratkaisukysymyksen tutkittavaksi ottaminen

10 Pääasian vastaaja katsoo, että ennakkoratkaisukysymyksellä ei ole merkitystä asian kannalta sen vuoksi, että pääasian oikeudenkäynnin kohteena oleva elatusvelvollisuus on liitännäinen suhteessa isyyskysymykseen, joka taas liittyy henkilön oikeudellista asemaa koskevaan asiaan siten, että asiaan ei sovelleta 5 artiklan 2 kohdan ensimmäistä osaa, johon käsite "elatusapuun oikeutettu" sisältyy, vaan virkkeen toista osaa.

11 Tältä osin on muistutettava, että yleissopimuksen tulkitsemisesta yhteisöjen tuomioistuimessa 3 päivänä kesäkuuta 1971 tehdyn pöytäkirjan mukainen ennakkoratkaisumenettelyä koskeva toimivallan jako huomioon ottaen yksinomaan kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on määritellä niiden kysymysten sisältö, jotka se aikoo esittää yhteisöjen tuomioistuimelle. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan

näet yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa asia on vireillä ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä on kunkin asian erityispiirteiden perusteella harkita, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen yhteisöjen tuomioistuimelle esittämillä kysymyksillä merkitystä asian kannalta (ks. asia C-127/92, Enderby, tuomio 27.10.1993, Kok. 1993, s. I-5535, 10 kohta).

Ennakkoratkaisukysymys

12 Esitetyn kysymyksen osalta on todettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan (ks. erityisesti asia C-125/92, Mulox IBC, tuomio 13.7.1993, Kok. 1993, s. I-4075, 10 kohta ja asia C-383/95, Rutten, tuomio 9.1.1997, Kok. 1997, s. I-57, 12 kohta) yhteisöjen tuomioistuin periaatteessa puoltaa sitä, että Brysselin yleissopimuksessa käytettyjä käsitteitä on tulkittava itsenäisesti, jotta varmistetaan yleissopimuksen täysi tehokkuus ottaen huomioon ne tavoitteet, jotka on asetettu ETY:n perustamissopimuksen 220 artiklassa, jonka täytäntöönpanemiseksi yleissopimus tehtiin.

13 Ainoastaan tällaisella tulkinnalla voidaan nimittäin varmistaa yleissopimuksen yhtenäinen soveltaminen; yleissopimuksen tavoitteena on erityisesti yhtenäistää sopimusvaltioiden tuomioistuinten toimivaltaa koskevat säännöt siten, että mahdollisuuksien mukaan vältetään tilanteita, joissa useat tuomioistuimet ovat toimivaltaisia käsittelemään samaa oikeussuhdetta, sekä vahvistaa yhteisössä asuvien henkilöiden oikeussuojaa, jotta kantaja kykenee vaivattomasti yksilöimään sen tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi hän voi saattaa asiansa, ja jotta vastaaja kykenee kohtuullisesti ennakoimaan, missä tuomioistuimessa häntä vastaan voidaan nostaa kanne (ks. em. asia Mulox IBC, tuomion 11 kohta ja asia Rutten, tuomion 13 kohta).

14 Nämä päätelmät koskevat myös yleissopimuksen 5 artiklan 2 kohdan ensimmäiseen osaan sisältyvän käsitteen "elatusapuun oikeutettu" tulkintaa, koska mikään seikka ei osoita, että tähän säännökseen sisältyy viittaus kyseisen tuomioistuimen sijaintivaltion lakiin, jonka perusteella tämän käsitteen sisältö määriteltäisiin.

15 Yhteisöjen tuomioistuimessa on esitetty kaksi väitettä, jotka koskevat tämän käsitteen sisältöä. Ensimmäisen, pääasian vastaajan esittämän väitteen mukaan käsitteen piiriin kuuluu ainoastaan henkilö, jonka oikeus elatusapuun on jo vahvistettu aikaisemmalla tuomiolla. Kyseinen määräys ei siten koskisi elatusapua vaativan kantajan nostamaa alustavaa kannetta, jolla pyritään vahvistamaan itse elatusvelvollisuus.

16 Toisen, pääasian kantajan ja Irlannin, Saksan ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitusten sekä komission esittämän väitteen mukaan tällä käsitteellä pitäisi katsoa tarkoitettavan kaikkia elatusapua vaativia kantajia ja myös sellaista kantajaa, joka nostaa ensimmäistä kertaa elatusapua koskevan kanteen.

17 Tältä osin on syytä määritellä yleissopimuksen 5 artiklan 2 kohdalla tavoiteltu päämäärä.

18 Yleissopimuksen 5 artiklaan sisältyy joukko poikkeuksia 2 artiklan ensimmäisen kappaleen säännöstä, jonka mukaan toimivaltainen on sen sopimusvaltion tuomio-

istuin, jonka alueella vastaajalla on kotipaikka. Kullakin 5 artiklaan sisältyvällä poikkeuksella tähän sääntöön on erityinen päämääränsä.

19 Yleissopimuksen 5 artiklan 2 kohdassa määrätyn poikkeuksen tarkoituksena on erityisesti antaa oikeuspaikan valintamahdollisuus elatusapua vaativalle kantajalle, jota tällaisessa menettelyssä pidetään heikoimpana asianosaisena. Yleissopimuksen laatijat ovat näin menetellessään katsoneet, että tällä erityisellä päämäärällä on etusija suhteessa 2 artiklan ensimmäisen kappaleen päämäärään, jolla pyritään suojelemaan vastaajaa, joka on yleensä heikompi asianosainen sen vuoksi, että kantaja on nostanut kanteen häntä vastaan.

20 Sitä, että yleissopimuksen laatijoiden tarkoitus on ollut tämä, ei ole kiistetty silloin, kun 5 artiklan 2 kohdan perusteella nostetun kanteen kantajan oikeus elatusapuun on jo vahvistettu aikaisemmalla tuomiolla ja kun uudella kanteella pyritään joko elatusavun määrän vahvistamiseen, jos sitä ei ole vahvistettu jo aikaisemmalla tuomiolla, tai aiemmin vahvistetun määrän muuttamiseen taikka elatusavun velkomiseen, jos vastaaja suorittaa sen myöhässä tai kieltäytyy suorittamasta sitä.

21 Siten on harkittava, onko yleissopimuksen laatijoiden tahto ollut sama myös silloin, kun henkilö nostaa 5 artiklan 2 kohdan perusteella elatusapua koskevan kanteen, vaikka hänen oikeuttaan elatusapuun ei ole vahvistettu aikaisemmalla tuomiolla.

22 Tähän kysymykseen on vastattava myöntävästi.

23 Yleissopimuksen 5 artiklan 2 kohdassa näet mainitaan yleisesti "elatusapuun oikeutettu", ilman että siinä tehdään mitään eroa sen henkilön välillä, jonka oikeus elatusapuun on jo vahvistettu, ja sen, jonka oikeutta elatusapuun ei vielä ole vahvistettu.

24 Tätä toteamusta tukee vielä sen asiantuntijaryhmän kertomus, joka valmisteli yleissopimuksen sanamuodon, eli niin kutsuttu Jenardin kertomus (EYVL 1979 C 59, s. 1 ja erityisesti s. 25). Kertomuksessa todetaan yleissopimuksen 5 artiklan 2 kohdan osalta seuraavaa:

"—— elatusapuun oikeutetun henkilön kotipaikan tuomioistuin voi parhaiten todeta, onko elatusapuun tarvetta, ja päättää sen määrästä.

Jotta yleissopimus olisi kuitenkin yhdenmukainen Haagin yleissopimuksen kanssa, 5 artiklan 2 kohdassa määrätään myös elatusapuun oikeutetun henkilön vakituisen asuinpaikan tuomioistuimen toimivallasta. Tämä on perusteltua elatusapua koskevissa asioissa, koska aviomiehensä hylkäämä vaimo voi sen perusteella nostaa tätä vastaan elatusavun suorittamista koskevan kanteen oman vakituisen asuinpaikkansa tuomioistuimessa eikä pelkästään vastaajan kotipaikan tuomioistuimessa.

— —

Työryhmä ei ole unohtanut, että elatusapujen alalla esiin voi nousta alustavia kysymyksiä koskeva ongelma (kuten esimerkiksi sukulaisuutta koskeva kysymys). Se on kuitenkin katsonut, ettei tämä ongelma kuulu tuomioistuinten toimivaltaa

koskevien määräysten piiriin ja että nämä vaikeudet on otettava huomioon tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevassa osastossa."

25 Tämän vuoksi yleissopimuksen 5 artiklan 2 kohtaa sovelletaan kaikkiin elatusapua koskeviin kanteisiin mukaan lukien elatusapua vaativan kantajan ensimmäistä kertaa nostama kanne, ja isyyden selvittäminen alustavana kysymyksenä tällaisen menettelyn yhteydessä ei ole johtanut yleissopimuksen laatijoita toisenlaiseen ratkaisuun.

26 On lisättävä, ettei tällaista tulkintaa vastaan ole esitetty mitään ratkaisevia perusteluja.

27 Edellä esitetyn perusteella yleissopimuksen 5 artiklan 2 kohdan ensimmäistä osaa on tulkittava siten, että käsitteellä "elatusapuun oikeutettu" tarkoitetaan kaikkia elatusapua vaativia kantajia ja myös sellaista kantajaa, joka nostaa ensimmäistä kertaa elatusapua koskevan kanteen.

Oikeudenkäyntikulut

28 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Irlannin, Saksan ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksille ja Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto)

on ratkaissut Circuit Courtin, County of Dublin, 15.5.1995 tekemällään päätöksellä esittämän kysymyksen seuraavasti:

Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27 päivänä syyskuuta 1968 tehdyn yleissopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna Tanskan kuningaskunnan, Irlannin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan liittymisestä 9 päivänä lokakuuta 1978 tehdyllä liittymissopimuksella sekä Helleenien tasavallan liittymisestä 25 päivänä lokakuuta 1982 tehdyllä liittymissopimuksella, 5 artiklan 2 kohdan ensimmäistä osaa on tulkittava siten, että käsitteellä "elatusapuun oikeutettu" tarkoitetaan kaikkia elatusapua vaativia kantajia ja myös sellaista kantajaa, joka nostaa ensimmäistä kertaa elatusapua koskevan kanteen.

Mancini Kakouris Hirsch

Ragnemalm Schintgen

Julistettiin Luxemburgissa 20 päivänä maaliskuuta 1997.

R. Grass G. F. Mancini

kirjaaja kuudennen jaoston puheenjohtaja